

נאור של נייר



הפארודיה הספרותית של פיליפ רות ★ רחל איתן

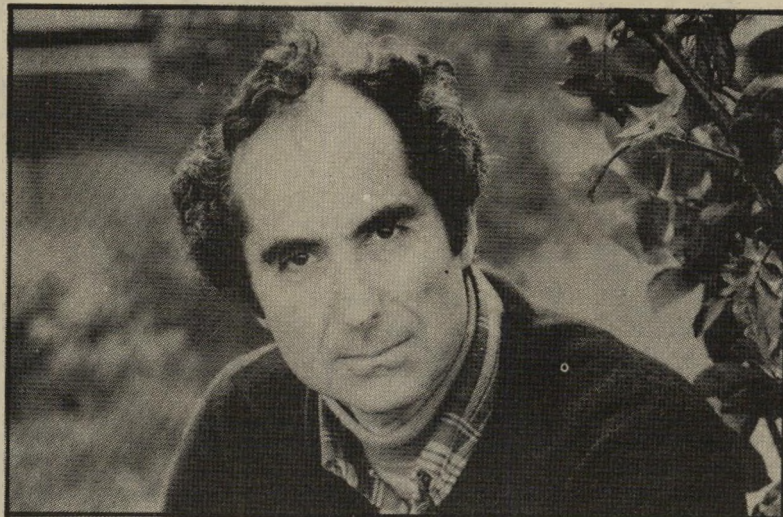
והשאלה האם אפשרית שירה פוליטית ★ משה ז'ק (מעריב) נגד

„סימן קריאה” ★ סופרים כמתלוננים מיקצועיים ★ אמנות יהודית שנכחדה

שאותה עובר ריוויוד אלן קפש, החש לילה אחד בדקירה קלה באזור המיפשהע, במשך שבוע ימים הוא מגלה תהליך פיסולוגי העובר עליו: חלק שבוע שלם עד שהצלחתי להבחין בהזרדה של העור, הנכרת בקרשי מתחת לתלתי הערודה השחורים...

המשך הוא: אני שד, תופעה אשר תוארה באוזני חלילות כהורמה הורמונאלית מאסר בית, שרענות של הפרשה פנימית חלנית ו/או פיצוץ אנדרוגני של ברומוזומים, התחללה בגופי בין שעת הצהר לשעה ארבע לפנות בוקר ב-18 בסברואר 1971, היא שהסכה אותי לבלוטת-שד משוללת צורת אנרש... קפש מאוכלס בבית-חולים בתוך ערסל, ומגדיר את מראהו: עורי חלק וצעיר, ועורני בין הגוע הלבן, כך אומרים לי. צבע פטמתי אדמדם נוטה לזרוד... כיוון שהנקבים בפטמתי מספקים לי משהו המזכיר איכשהו מה ואזניים — לפחות מצליח אני להתבטא בצורה מובנת באמצעות פטמתי ולשמעו. במעומעם, את המתרחש סביבי...

כעבור כמה שבועות בערסל, מתחיל ריוויוד אלן קפש להתרגל למצבו. בין מבקריו חברתו קליד, אביו ודיקן הקולג' שבו לימד. לנוכח קליד



סופר רות נעשיתי קפאי מקפאי

קריאת קין

אין ספק שספריו של הסופר פיליפ רות הם המתורגמים של רות בעברית, הצטרף החודש סיפרו השד*. שהוא המצאה קומית נהדרת, ההופכת לאלגוריה פוליטית מלאת הברקות סאטיריות וסוריאליזם אמריקאי מהול בפנטסיות מיניות. השד הוא אחת מהפארודיות הנדרות ביותר, שפורסמו אי פעם על העולם-האקדמי, ועל הרפלקסים המותנים של אותם שנטלו על עצמם את המשימה לתסום בטיט קודר את מוחותיהם של הסטודנטים, המגלים נטייה ללמוד ספרות בין כותלי האוניברסטאות.

השד הוא סיפורו של ריוויוד אלן קפש, מרצה פאסיבי לספרות (מלמד את הגילגול של קפאי, ואת החוסם של גוגול), המאבד בהדרגה את האונו. זהו סיפור המטאמורפזה

פיליפ רות - השד; עברית: מאיר ויזלטר, הוצאת זמורה ביתן, 71 עמודים (כריכה קשה).

צביעות מילולית ואתיקה מתחסדת

מייצע: אך ראשי שרהחנינוך לצפות מהוצאת הקיבוץ המאוחד ומן האוניברסיטה של תל-אביב, שבה נערך המאסף סימן קריאה, כי יתגו לא בצנזורים — חלילה להם — אלא בערכים השמרנים על הטעם הטוב ועל אתיקה, ויזכרו שגם על שירה חלים כללי חוק לשון הרע. וזהו המינימום ההכרחי אשר שרהחנינוך והתרבות חייב לעשות... קשה להתעלם מהעובדה ששיריו של יצחק לאור עולים בטעם הטוב שלהם על סך כל מאמריו של ז'ק במשך שנות-דור — אך זה עניין למבקרים, לא לעורכי חדשות. כשירה אין אתיקה (למעט מדור הספרות של מעריב — היוזר שלא פירסם שיר ממאות שיריההמאה שראראור מאו פרזץ מילחמת הלבנון), ובאשר לחוק לשון-הרע: על עורך מעריב לדעת, שלא קיימת שום התייחסות כחוק זה לשירה, וגם לא קיים תקדים מיספטי.

כתיבת ר'ד עזריאל קרליבך, חסר גם את האיכויות הלשוניות של עורך ומיסד מעריב. בהמשך רשימתו הוא פונה פנייה דמאנוגית



משורר לאור ראש-הממשלה שינק דס

נגשת אל שרהחנינוך-התרבות, שבתוקף חוק המעצה לתרבות ולאמנות מסבסד חלק ועום של כתביהעת הספרותיים במדינה (ובניהם סימן קריאה), ומעוררו כנגד תיאורו של מנחם בגין בשירו של לאור, ומתייחס אל שיר נוסף של לאור הימנון לגוש שכו מציעה לאור את גוש אמונים טוב יותר מכל ההתנחלויות הלא-חוקיות שגוש זה הקים. ז'ק מסית את המר בעזרת השורות של לאור: ואת הן תיותנו יום הא המצות הזה בקדשה / ובנענועי גוף מתמברים נחוג בהתכוונות ובמצותי דם נערים פלסטינים כי בלאו הכי / הבל עלילות עכרם —

ז'ק מאשים את משרדהחנינוך באחריות לפירסום שורות שכאלה.

כאן מגיע הפרק המתחסד של משה ז'ק, בנוסח אדוני שרהחנינוך, אינני ממליץ בשום פנים ואופן על צנזורה, כי חופש הביטוי הוא זכותו של האדם... ובלהזדהבלה ארוך עד שהוא

ומסיף לציטוט זה את הערכה הפואטית: הוא מתכוון להרגיז, כדי לזכות בפרסום; כאן המקום, להבהיר לבורותו של ז'ק, ולהביא את קטע השיר במלואו: הזבן / שדריה ברגים השוטר / שחיהב ערבי ברחוב המרדאג המרצה / שטפח לקצין בקינאה על הגב הקצין / שפחד



עורך ז'ק גירסה מפגרת של קרליבך

לסרב לראש-הממשלה / שינק בשקיקה את הדם. לא יינקי. והרי אפילו הכתב דן מרגלית, שהשקפתו ימנית כהשקפתו של ז'ק, כבר כתב, על סמך סיכום השנה הראשונה של מילחמת-הלבנון... מעריב, שראש-הממשלה מנחם בגין ישן היטב בלילה, לעומת רעייה הרניק והורים שכולים אחרים, ששנתם נודדת, ובאשר לטענה, שלאור, מתכוון להרגיז, כדי לזכות בפרסום, הרי שכתובתו של ז'ק משולה למתכוון להתניף, כדי לזכות בשגרירות כולשהי, אחרי תום תפקידו במעריב. אלא שז'ק חסר את הכישורים האינטלקטואליים להיכנס לעומקו של השיר המעולה שאותו חיבר יצחק לאור. ז'ק, שכתובתו היא גירסה לבנטינית של

החוויה הישראלית

לפני כשבועיים גיליתי שהדיקטטור התרבותי הסובייטי משנות ה-30 אנדריי ז'דאנוב טרם מת. לא רק שהוא טרם מת, אלא שהוא חי וקיים, ומסתתר ביערות-העד של מעריב, תחת השם כושה ז'ק.

תחת הכותרת המאוד מנומסת אל: שר החינוך והתרבות (מעריב, 17 ביוני) כתב ז'ק את אחד מכתביהפלטת הצבועים והמוזועים שפורסמו אי פעם בעברית, כתב-פלטת שהאליר מות-המילולית שבו אינה נופלת בנוהמתה מאלימותו של אותו מטיל אלמוני של רימוניד כהפגנת שלום עכשו, רימון שקיפר את חי אמיל גרינצוויל. (ראה: העולם הזה 2391). העילה למיכתבו של משה ז'ק היא הוכרת 16/17 של הריבעון המעורב לספרות סימן קריאה שבעריכת ר'ד מנחם פרי מאוניברסיטת תל-אביב. בראשית מיכתבו מגלגל ז'ק, בנופת-צופים פוליטי, דיכוי-שנח לנספח התרבות האמריקאי בישראל, רוברט ב. פירסון.

אך על תישעה שירים המתפרסמים כסימן קריאה הוא כותב בנוסח אחר: אלה הם תישעה שירים רוויים דם, לפחות אחד מהם נשוא בחזב עוללת דם. אינני מתכוון לפרסם את שמו של המשורר שכתב את דבריהבלע, שדרי נידמה לי, שהוצר האקסביציוניסטי שלו אינו חייב לבוא על סיפוק עם פירסום שמו... ז'ק לא הטרתי עצמו לברוק את ארכיון מעריב (שהוא גם עורכו), לוודא אם אותו משורר מותר באיזכור בצהרון זה, המשורר, המקולל הוא יצחק לאור, אחד הכולטים שבמשוררי המחאה של מילחמת-הלבנון, על סיפרו המעולה מחוז לגדר (ראדאר בזהוא כתב), שפרסמה ניקורת במעריב (20 בנובמבר 1981). שנפתחה במילים: קיבוץ הסיפורים של יצחק לאור, מהדור לדעתי התרחשות חשובה ביותר בפרוזה, כאן ועכשיו... הניקורת מסתיימת במילים: לא נותר לי אלא להציע לכל אודה סיסורת לקרא סיסורת לא מחניפה, מוכרבת, המדודה את קיבוץ הסיפורים מחוז לגדר.

תישעת שיריו של לאור, שהוציאו את ז'ק מהמולת שולחן העורך והכניסוהו לחחרות ספרותית, הם שירים הנוגעים למילחמת-הלבנון. ז'ק רותח על לאור, המתאר את ראש-הממשלה מנחם בגין, ראש-הממשלה שינק בשקיקה את הדם... כמינהג עכברושי אשפתות תרבותיים, מנתק ז'ק את ההקשר השירי משריו של לאור.